

Carl Th. Dreyer

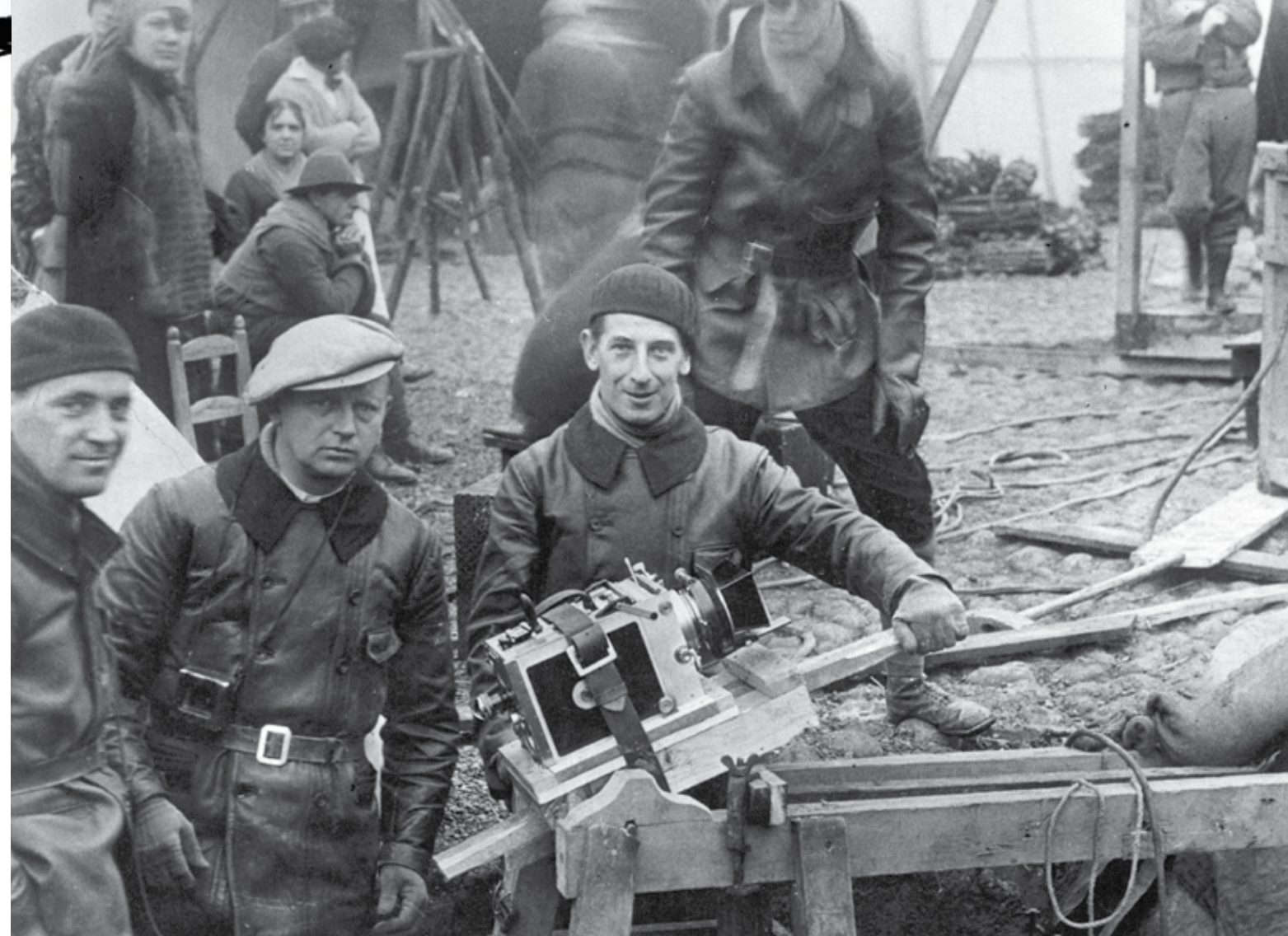
– nu på nettet

AF DAN NISSEN

Dan Nissen (f. 1944), cand.mag. i nordisk filologi og filmvidenskab. Områdedirektør ved Det Danske Filminstitut / Museum & Cinemathek i København.

VELUX FONDEN donerede i 2008 2.000.000 kr. til katalogisering og webformidling af Carl Th. Dreyers arkiv. Carl Th. Dreyer (1889-1968) er uden sammenligning den betydeligste danske filminstruktør. Der er fortsat stor international interesse omkring ham, og hans film vises stadig verden over. Fra 1918 til 1965 instruerede han fjorten spillefilm og otte kortfilm i Danmark, Norge, Sverige, Tyskland og Frankrig. Fra 1952 til sin død var han endvidere direktør for Dagmar biografen. "Jeanne d'Arcs Lidelse og Død" (1928) er et af hans hovedværker, og filmen figurerer til stadighed på lister over verdens bedste film. Dreyers eget arkiv blev ved hans død overdraget til Det Danske Filmmuseum. Viden om Dreyer og hans liv og værk er nu blevet tilgængelig for enhver med adgang til internettet. Det nye website, www.carlthdreyer.dk, der blev lanceret ved et arrangement på Det Danske Filminstitut den 25. maj 2010, er underbygget med dokumenter, fotos, tegninger, plakater og klip fra filmene samt interviews med personer, som Dreyer har arbejdet sammen med.

Hvad er det, der gør en filminstruktør til et verdensnavn, selv 40 år efter hans død? Skal man være ganske nøgtern, er det ikke mange inden for den metier, der vil blive stående som et kunstnerisk fyrtårn. Blandt danske filminstruktører er Lars von Trier formentlig den eneste, der vil kunne opnå samme position som Dreyer og afføde en fortsat strøm af artikler, bøger, diskussioner og tolkninger. Mere end 60 bøger er der internationalt skrevet om forskellige aspekter af Dreyers værk; de seneste otte – heraf tre udgivelser af manuskripter til hans film – er blevet udsendt inden for de sidste fem år, i henholdsvis Frankrig, England, USA, Spanien og Danmark.

Carl Th. Dreyer sammen med sin fotograf Rudolph Maté under indspilningerne af "Jeanne d'Arcs Lidelse og Død" (1928). Foto: DFI

Fremstillingen af Jeanne d'Arc i Dreyers mesterværk adskiller sig markant fra det billede af hende som national krigerheltinde i skinnende rustning, der fandtes i alle franske skolebøger. Maria Falconetti spillede Jeanne d'Arc, her i en af filmenes frapperende billedkompositioner. Foto: DFI

Websitet

Dreyers eget arkiv har været ganske flittigt benyttet af forskere, men det har for hver enkelt været et gravearbejde i sig selv at finde frem til de dele, der var relevante for den pågældende. En central del af projektet har derfor været at katalogisere og systematisere samlingen; det har også omfattet en ompakning til langtidsopbevaring af skrøbelige papirmaterialer, fotos osv. Gennem www.carlthdreyer.dk kan man nu gå ind i Dreyers arkiv og søge på de mere end 2.200 poster med beskrivelser af materiale og indhold. Dette katalog er baggrunden for websitet. En række dokumenter, samtlige manuskripter i samlingen, fotos, plakater og en række andre materialer er scannet og linket og kan nu med et museklik ses direkte på skærmen. Samti-

dig rummer sitet en række nyskrevne artikler om Dreyer, om hans film og om diverse temaer i hans værk, om hans forlæg og om modtagelsen af filmene i den danske dagspresse. Her kan man også med et klik læse de faktiske anmeldelser.

En helt central ressource, der i høj grad også gør det til et oplevelsessite, er de levende billeder. Der er citater fra alle hans spillefilm, og for kortfilmene vedkommende er hele værket lagt ud på sitet. Dertil kommer interviews med Dreyer selv og ikke mindst med personer, som han har arbejdet sammen med, og som her fortæller om samarbejdet.

Sitet har som undertitel "Liv og værk". Ud over de nævnte indgange til de enkelte værker er der artikler om in-

"Vredens Dag" (1943) foregår i Danmark i 1620'erne, da hekseforfølgelserne var på deres højeste, inspireret af Christian IV's ortodokse protestantisme. En aldrende præst, Absalon, har giftet sig med Anne, en meget yngre kvinde – hun er endda yngre end Martin, Absalons søn af første ægteskab. Ved premieren blev filmen modtaget med skuffelse, og først senere er den blevet anerkendt som et af dansk og international filmkunsts uomgængelige mesterværker. Foto: DFI

Dreyer lagde stor vægt på dekorationerne. Han har formentlig håndplukket filmarkitekten Hermann Warm til at skabe de unikke dekorationer til "Jeanne d'Arcs Lidelse og Død". Selvom de var store og kostbare, er de stærkt stiliserede og virker næsten abstrakte i deres nøgenhed. Som forlæg for de rigtige kulisser skabte Warm modeller, som Dreyer her betragter. Foto: DFI

strukturen, journalisten, debattøren og biografdirektøren Dreyer. Omfattende artikler gennemgår hans liv og karriere, mens de nævnte interviewklip giver direkte bud på, hvem han var som person, som samarbejdspartner, som chef på en filmoptagelse m.m.

Et site som dette har i høj grad karakter af en encyklopædi, et opslagsværk, hvor man kan søge informationer om denne ene person og hans liv og værk. Men til forskel fra en encyklopædi kan det også vise levende billeder og lyd og lade ham selv og hans medarbejdere komme til orde.

Mildhed, jernvilje og passion

Hvem var han så, denne Carl Th. Dreyer? Den unge, danske filminstruktør Christoffer Boe har kaldt ham på én gang sindssygt gammeldags og vanvittigt moderne. Måske er dette en måde at være tidløs på: at stå uden for sin tid, ikke forholde sig til politiske eller kulturelle strømninger og bevægelser, men følge sit indre kompas. Det er måske et af de træk, som går igen både i de mundtlige fortællinger om ham, som man kan finde på sitet, og i en række af de dokumenter, som belyser hans liv og karriere.

Lisbeth Movin, som spillede hovedrollen i "Vredens Dag" (1943), fortæller, at hun blev meget forundret, da hun som skuespillerelev troppede op til en samtale. Hun så ikke en mand, der svarede til hendes billede af en filminstruktør, men nærmest en lille, stilig, beskeden, venlig og meget høflig kontormand. Dog var det den mand, der ringede hende op om aftenen og sagde: "De skal spille hovedrollen i min film "Vredens Dag", og jeg vil gøre dem berømt."

Beskeden var han måske i fremtræden og på egne vegne, men ikke på sin kunsts vegne. Hun taler også om Dreyers jernvilje, tro, ja fanatisme. Axel

Strøbye, der har en rolle i Dreyers sidste film "Gertrud" (1964), fortæller om en stædighed pakket ind i mildhed, en fortættet energi bag sagtmodigheden.

Gennem arkivets dokumenter tegner sig noget af det samme billede.

Gammeldags og moderne, mild og beskeden, men med en jernvilje og en passion. Lars von Trier skrev i forbindelse med Dreyers 100-års dag i 1989, at han besad den passioneredes hjertets renhed. Filmkunsten var hans eneste passion, har han selv sagt. Det er måske denne passion, parret med en vilje til at skrælle hver enkelt film ind til sin reneste og enkleste kerne, og ikke stoppe, før han fik det, som han ville have det, der er hans hemmelighed. Det blev kun til ret få film, men når han kom til at lave film, blev de præcis, som han ville have dem.

Nu har enhver mulighed for selv at lære Dreyer at kende. Sitet findes både på dansk og engelsk – dog er dokumenter m.m. ikke oversat.

Lis Fribert tegnede forlæg for dekorationerne til "Vredens Dag". Her er tegningen af præstegårdens stue, som efterfølgende blev bygget op på filmstudiet. Foto: DFI

